

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ ТЕМАТИЧНОЇ ГРУПИ “ПОГОДА” В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТИ

Світлана Дружб'як

*Національний університет “Львівська політехніка”,
вул. Степана Бандери, 12, м. Львів, 79000
svitlana.druzhbyak@gmail.com*

Христина Гаф'як

*Національний університет “Львівська політехніка”,
вул. Степана Бандери, 12, м. Львів, 79000
khrystynahafiak@gmail.com*

У статті проаналізовано структурно-семантичні особливості німецьких фразеологічних одиниць тематичної групи “Погода” та розглянуто способи перекладу цих фразеологізмів українською мовою. Усього проаналізовано 304 фразеологічні одиниці та виокремлено 19 підгруп фразеологізмів досліджуваної тематичної групи. Встановлено, що фразеологізми за типом речення становлять 31,6 % усієї вибірки, а за типом словосполучення – 68,4 %. Семантичну класифікацію було здійснено на основі класифікації дослідника В. В. Виноградова. З'ясовано, що фразеологічні зрощення становлять 85,9 % усіх одиниць. Визначено, що найчастіше в перекладі застосовується використання аналогів (41,5 %) та описовий (36,6 %), значно рідше еквівалентний, комбінований, антонімічний переклади, калькування й переклад фразеологізмів одним словом (21,9 % для усіх цих способів перекладу). Вибір певної перекладацької трансформації зумовлений також внутрішньолінгвістичними особливостями мов.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, переклад, семантика, перекладацькі відповідники, перекладацькі трансформації.

Вступ. Вивчення іноземних мов та культур забезпечує можливість спілкування між народами, краще розуміння менталітету мешканців різних країн, а також вдалу міжнародну співпрацю. [4, с. 56]. Тому велике значення для вивчення мовних засобів має лінгвокультурологічний підхід, оскільки мета лінгвокультурології, за твердженням В. А. Маслова, – це вивчення способів, якими мова втілює у своїх одиницях, зберігає і транслює культуру [8, с. 30].

Фразеологія, як скарбниця культурного фонду народу, відображає історичний досвід, як світовий, так і національний, тобто уявлення, пов'язані з трудовою діяльністю, побутом і культурою й національною самосвідомістю. Підтвердження цієї

тези можна знайти в роботах Н. Ф. Алефіренка [1], Е. М. Верещагіна і В. Г. Костомарова [3], В. Н. Телії [10] та інших лінгвістів.

Наукова активність довкола питань перетворення традиційних фразеологізмів свідчить про невичерпаність досліджуваної проблематики. Питання перекладу німецьких фразеологічних одиниць у сучасному перекладознавстві посідає одне з провідних місць та вирішується залежно від специфіки мов, що беруть участь у цьому процесі. Природно, що зі збільшенням семантичних та генетичних відмінностей між мовами посилюються труднощі передання інформації з однієї мови на іншу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фразеологія привертає до себе велику увагу дослідників і сьогодні. Поруч із традиційними проблемами фразеології, що розглядаються у германських мовах – англійській і німецькій [9], досліджують також причини та види інновацій у фразеології [7]. Пріоритетними для сучасних лінгвістів є і когнітивні аспекти фразеології [11; 12].

Серед важливих теоретичних питань фразеології значне місце посідає вивчення перекладацьких трансформацій. До цього питання зверталось чимало відомих мовознавців, серед яких Л. С. Бархударов [2], В. Н. Комісаров [5], В. Н. Телія [10] та ін.

Незважаючи на інтенсивні дослідження, ані в українському, ані в німецькому мовознавстві немає розгорнутих праць, присвячених функціонуванню фразеологічних одиниць тематичної групи “Погода” та їхніх перетворень різних типів у сучасній публіцистиці.

Значення погодних умов для різних сфер життя людини, особливо для сільського господарства, важко переоцінити, що, безперечно, знайшло своє відображення в мові наявністю великої кількості прикмет, описів та фразеологічних одиниць.

Важливим є виявлення шляхів передання одних та тих самих значень у різних мовах. Цей факт і визначає **мету роботи** – дослідження структурно-семантичних та перекладацьких аспектів фразеологічних одиниць німецького й українського лінгвокультурологічного поля “Погода”.

Окреслена мета передбачає вирішення **таких завдань**:

– відібрати терміни тематичної групи “Погода” шляхом суцільної вибірки із німецького онлайн-ресурсу *Deutsche Sprichwörter und Redewendungen im Sprachwandel. Online-Lexikon zur diachronen Phraseologie des Deutschen in neuhochdeutscher Zeit* [13];

– виявити, за наявності, модифікації цих фразеологічних одиниць;

– класифікувати фразеологізми обраної тематичної групи за семантикою та структурою;

– дослідити способи та визначити прийоми перекладу фразеологічних одиниць з німецької мови на українську.

Актуальність обраної теми є беззаперечною, адже фразеологізми зберігають у мові культурну ідентичність народу, передають досвід, традицію та культуру з покоління в покоління, а дослідження таких одиниць може виявити нові, досі не вивчені факти, закономірності, перспективи функціонально-семантичної та стилістичної контекстної реалізації фразеологізмів.

Незважаючи на те, що наука перекладознавства і теорія перекладу виникли відносно недавно, існує багато робіт, присвячених визначенню сутності перекладу. Більшість лінгвістів виокремлює два основні термінологічні значення: переклад як процес і переклад як результат. Переклад як процес пов’язаний з розумовою діяльністю і передає зміст тексту, вираженого однією мовою, засобами іншої мови. Переклад як результат – це те, що ми отримуємо на виході – письмовий або усний текст.

Головне завдання перекладача полягає в досягненні адекватності перекладу, а саме вмілому використанні різноманітних перекладацьких трансформацій, щоб текст мови перекладу найточніше передавав ключове повідомлення, представлене в тексті оригіналу.

Однак термін “трансформація” не варто розуміти буквально: сам вихідний текст “не трансформується”, тобто не зазнає жодних змін. Він, звісно, залишається незмінним, але на його основі створюють текст іншою мовою.

Лексико-семантичні трансформації становлять ті чи інші відхилення від регулярних відповідностей стосовно лексики чи семантики одиниць оригіналу. Зокрема, в кожній мовній свідомості існують певні відповідності та відмінності, що допомагають аналізувати, вивчати і перекладати дві різні мови. Наприклад, при перекладі з однієї мови на іншу помітно, що певні уривки тексту перекладені дослівно, інші мають незначні відхилення від початкового тексту, а деякі взагалі суттєво відрізняються [2, с. 119].

Комісаров В. виокремлює такі види трансформацій: [6, с. 55]

– лексичні, які містять транскрибування та транслітерацію, калькування, лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція);

– граматичні, серед яких виокремлено синтаксичне уподібнення (дослівний переклад), граматичні заміни (заміни форм слова, частин мови, членів речення), членування й об’єднання речень;

– комплексні, або лексико-граматичні, до яких належать експлікація (описовий переклад), антонімічний переклад та компенсація.

Методологія дослідження. Для досягнення мети пропонованого дослідження було застосовано такі загальнонаукові **методи**:

– аналізу та синтезу для визначення типу перекладацьких трансформацій та їх систематизації по групах;

– порівняльний метод для виявлення спільних та відмінних рис у способах перекладу фразеологізмів;

– описовий метод, застосований у процесі опису отриманих результатів;

– статистичний метод для кількісного представлення фразеологічних одиниць та їх частоти живання.

Дослідження було виконано у кілька етапів.

Спершу було проаналізовано німецький онлайн-ресурс *Deutsche Sprichwörter und Redewendungen im Sprachwandel. Online-Lexikon zur diachronen Phraseologie des Deutschen in neuhochdeutscher Zeit* та виокремлено 19 підгруп фразеологізмів обраної тематичної групи: *Wetter* “погода”, *Regen* “дощ”, *Hagel* “град”, *Blitz* “блискавка”, *Donner* “грім”, *Nebel* “туман”, *Wind* “вітер”, *Sturm* “буря”, *Gewitter* “негода”, *Schnee*

“сніг”, *Wolke* “хмара”, *Frost* “мороз”, *Hitze* “спека”, *Sonne* “сонце”, *Himmel* “небо”, *Jahreszeit* “пора року”, *Winter* “зима”, *Frühling* “весна”, *Sommer* “літо” (загалом 304 одиниці).

За твердженням укладачів ресурсу, проєкт має на меті не просто представити в алфавітному порядку фразеологізми і подати їхнє пояснення, а й продемонструвати зміни, якщо такі відбулися, в семантичній, формально-структурній та культурно-історичній площинах [13].

За допомогою ресурсу можна точно зрозуміти значення виокремлених одиниць, оскільки на сторінці є пояснення до кожної, а також побачити, чи актуальним є цей фразеологізм у сучасній німецькій мові і чи зазнав певних змін.

Наступним кроком була класифікація фразеологізмів відповідно до їхньої структури та семантики.

За структурою фразеологізми поділяємо на такі, що побудовані за типом речення і за типом словосполучення.

У нашому випадку до першого типу належать, наприклад, такі сполуки: *Sie hat wohl der Blitz beim letzten Schiβ erwischt?* “Ви з глузду з’їхали?”; *Aha, daher weht der Wind!* – “Ага, ось звідки вітер віє!”; *jetzt pfeift der Wind aus einem anderen Loch (jetzt pfeift ein anderer Wind)* – “заспівати по-іншому: співати іншої пісні (іншу пісню)”.

До другого, наприклад, *in den Wind reden* – “кидати слова на вітер”; *Wind haben* – “голодний, як собака”; *in allen Himmeln schweben* – “літати в хмарах”; *Sturm läuten* – “бити на сполох”.

Семантичну стратифікацію було здійснено на основі класифікації російського дослідника В. В. Виноградова.

Далі було класифіковано відібрані фразеологічні одиниці за способами перекладу та визначено еквіваленти та аналоги обраних фразеологізмів.

Результати дослідження та їхнє обґрунтування. Виходячи з синтаксичних ідей академіка О. Шахматова й зваживши думки Ш. Баллі, академік В. В. Виноградов запропонував семантичну класифікацію, виділивши три типи фразеологічних одиниць: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності і фразеологічні сполучення [14]. Аналіз засвідчив наявність усіх типів серед досліджуваних одиниць.

Фразеологічні зрощення – це сталі словосполучення, зміст яких не зрозумілий із значень окремих компонентів, що входять до складу фразеологічної одиниці, наприклад: *im Hirn einen Regenwurm haben* – “як не в собі (як несамовитий)”; *gespannt wie ein Regenschirm* – “сам не свій (не знаходить собі місця)”; *traurig wie ein Huhn im Regen* – “убитий горем”; *es hagelt ihm in die Bude* – “вскочити в халепу (вскочити по самі вуха)”; *jemandem den Wind aus den Segeln nehmen* – “зв’язати комусь руки”; *jm Wind vormachen* – “морочити голову”; *jn unter Wind haben* – “не зводити очей”.

Фразеологічні єдності – це стійкі словосполучення, зміст яких певною мірою зумовлений значеннями слів-компонентів, наприклад: *mit dem Wind segeln* – “іти (пливти) за вітром; пливти за течією”; *vom Winde verweht sein* – “звіяні (віднесені) вітром”; *wie vom Donner gerührt* – “немов громом уражений”. Тут цілісне значення пов’язане з розумінням внутрішнього образного стрижня виразу, потенційного смислу слів.

Фразеологічні сполучення – тип виразів, створених реалізацією зв’язаних значень слів. Фразеологічні сполучення не є безумовними семантичними єдностями. У них значення слів виокремлюються чіткіше, вони аналітичні, наприклад: *frischer Wind aus Kanada* – “свіжий вітер з Канади”; *Wind säen und Sturm ernten* – “посієш вітер – пожнеш бурю”. Фразеологічні сполучення майже не мають омонімів.

Ті мовознавці, що дотримуються широкого розуміння фразеології, тобто відносять до неї комунікативні одиниці (речення) і будь-які влучні (крилаті) вирази, виділяють четвертий тип фразеологізмів – фразеологічні вирази.

Фразеологічні вирази – стійкі за складом і вживанням семантично подільні звороти, які повністю складаються зі слів із вільним значенням. Фразеологічні вирази виокремлено і серед досліджуваних одиниць.

Рис. 1 демонструє кількісне співвідношення фразеологічних одиниць за злитістю компонентів:

Рис. 1. Фразеологізми за семантичною злитістю

Щодо перекладацьких трансформацій, то аналіз фактичного матеріалу дає підстави стверджувати, що найпопулярнішими трансформаціями у процесі перекладу фразеологізмів є калькування та описовий спосіб. У деяких виявлено поєднання декількох типів перекладацьких трансформацій. Тож розглянемо це питання детальніше.

Зрозуміло, що найкращим способом перекладу вихідного фразеологізму і є його передання за допомогою еквівалентної одиниці, якщо подібна існує в цільовій мові. Застосування такої одиниці забезпечує не тільки повне відтворення змісту, але й передання образності й експресивності вихідної фразеологічної одиниці. Повні фразеологічні еквіваленти є ідентичними за структурою, лексичним наповненням, стилістичними характеристиками, семантикою та образністю [5, с. 81], зокрема: *wissen, woher der Wind weht* – “знати, звідки (звідкіль, відкіль) вітер віє (дме)”; *Gegen Windmühlen kämpfen* – “воювати (боротися, битися) з вітряками”; *im siebenten Himmel sein* – “бути на сьомому небі”; *in den Wolken schweben (sein)* – “витати (літати) в хмарах”; *ein Wetter machen (anrichten)* – “робити/зробити погоду”.

Зазначимо, що фразеологічних еквівалентів серед досліджуваних одиниць порівняно невелика кількість.

Аналог – це такий український стійкий зворот, що за значенням адекватний німецькому, але за образною основою відрізняється від нього повністю або частково, наприклад: *vom Regen in die Traufe kommen* – “тікати від диму, та впасти у вогонь”; *jn in den Regen stellen* – “вивести на чисту воду, зривати маску (машкару) з кого”; *im Regen stehen* – “кидати когось напризволяще”; *in den Wind reden* – “кидати слова на вітер”; *sich drehen wie eine Wetterfahne* – “сім п’ятниць на тижні”; *einem der Himmel voller Geigen hängt* – “дивитися крізь рожеві окуляри на кого, на що”; *Frost haben / kriegen* – “вскочити в халепу”.

Описовий переклад, тобто переклад шляхом передання змісту німецького звороту вільним словосполученням, застосований тоді, коли в українській мові відсутні еквіваленти й аналоги. Якщо фразеологізм не має в мові перекладу ні еквівалента, ні аналога, а дослівний переклад спричинює лише малозрозумілий буквалізм, ми передавали значення такої одиниці вихідної мови шляхом опису. Недоліком подібного перекладу є неможливість збереження образу оригінального фразеологізму, наприклад: *Freue dich, liebe Seele, jetzt kommt ein Platzregen!* – вигук перед тим, як піднести келих до рота “За ваше здоров’я!”, а при дослівному перекладі виглядало б так: (Радуйся, мила душе, тепер іде злива! – С. Д.); *nach Regenwürmern schnappen* (шукати дощових хробаків – С. Д.) – жартівливе перебільшення; *warmer (frischer, goldener) Regen* (теплий (свіжий, золотий) дощ – С. Д.) – приємний випадок, що стався після довгого очікування; *rumstehen wie ein nasser Regenschirm* (стояти, як мокра парасолька – С. Д.) – бути нещасним; *jn stehen lassen wie einen vergessenen Regenschirm* (залишити когось, як забуту парасольку – С. Д.) – нехтувати ким-небудь; навмисно ігнорувати; *Windstärke zwölf* (сила вітру дванадцять – С. Д.) – сильно хмільний напій (високий градус).

Доволі цікавим виявився той факт, що антонімічний переклад, тобто передання негативного значення за допомогою стверджувальної конструкції або навпаки, становив лише 0,3 %: *grünangestrichener / milder Winter* – “прохолодне літо”.

Калькування застосоване у тому випадку, коли важливо виділити образну основу фразеологізму і коли німецький зворот не може бути перекладеним за допомогою інших видів перекладу: *heißer Wind* – “гарячий вітер (сильний вогонь)”; *frischer Wind aus Kanada* – “свіжий вітер з Канади”; *das Wetter schlaucht mich* – “така погода

виснажує кого”; *vom Himmel hoch, da komm’ ich her* – “з небес на землю я прийшов”; *fünfte Jahreszeit* – “п’ята пора року”.

Можна зробити висновок, що калькування не є вдалим способом перекладу ідіоматичних зворотів, бо тоді зазвичай втрачається образність і стилістичне забарвлення виразу, а в таких зворотах саме експресивність і образність є найважливішими складовими.

Комбінованим перекладом ми послуговувалися тоді, коли український аналог не повністю передавав значення німецького фразеологізму або ж мав інший специфічний колорит місця й часу; спершу подається калькований переклад, а потім іде описовий переклад та український аналог для порівняння: *hier weht ein anderer Wind* (букв. тут дме інший вітер) – “тут панує інша атмосфера (настрій)”; *er kommt noch zu spät in den Himmel* (букв. він збирається на небеса занадто пізно) – “вічно запізнюватися”; *auf den Himmel studieren* (букв. вивчати небо) – “вивчати теологію”.

Не вдалося уникнути перекладу ідіоматичних виразів шляхом одного слова. Такий вид перекладу є доволі цікавим, оскільки зміст цілого виразу передає лише одне слово. Проте це не означає, що при перекладі втрачається образність і емоційна забарвленість. Переклад шляхом одного слова повною мірою передає зміст ідіоматичної одиниці, що перекладається, майже не втрачаючи образність виразу. Однак цей тип перекладу не є часто вживаним серед перекладачів: *jm Wind unter das Hemd machen* – “заохочувати”; *jm Wind in die Segel blasen* – “погоджуватися”.

Рис. 2 демонструє відсоткове відношення застосованих способів перекладу досліджуваних фразеологізмів.

Рис. 2. Класифікація фразеологізмів за способами перекладу

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи проведене дослідження, відзначимо, що головне завдання перекладача полягає в досягненні семантичної еквівалентності.

Вибір певної перекладацької трансформації зумовлений також внутрішньо-лінгвістичними особливостями мов, а головну відмінність у застосуванні тієї або іншої перекладацької трансформації можна пояснити особливостями, пов'язаними з синтетичною природою української мови та аналітичною – німецької, що належать до германської групи мов.

Визначено, що найчастіше в перекладі фразеологізмів застосовується використання аналогів (41,5 %) та описовий спосіб (36,6 %), значно рідше – еквівалентний, комбінований, антонімічний види перекладу, калькування й переклад фразеологічної одиниці одним словом (21,9 % разом).

Варто зазначити, що німецьких фразеологізмів у кількісному відношенні майже вдвічі більше, ніж українських; німецькі фразеологізми частіше описують дію, в той час як українські – внутрішній світ чи стан людини.

Аналіз фактичного матеріалу свідчить про те, що фразеологізми за типом речення становлять 31,6 % усієї вибірки, а за типом словосполучення – 68,4 %.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у можливості укладання паралельного корпусу фразеологізмів тематичної групи “Погода” німецької та української мов, що забезпечить розширення уявлень про лінгвокультурний зміст цих фразеологізмів, сприятиме їх систематизації та класифікації, й допоможе перекладачам та студентам у виборі найбільш вдалого способу перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка. Учебное пособие. Москва : Флинта, 2010. 288 с.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Москва : Международные отношения, 1975. 240 с.
3. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура, Москва : Индрик, 2005. 1038 с.
4. Заключительный акт совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе, Хельсинки, 1975. 59 с.
5. Комиссаров В. Н. Лингвистика перевода. Москва : Международные отношения, 1980. 165 с.
6. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. М. : ЭТС, 2001. 424 с.
7. Лисецька Н. Г. Фразеологічні інновації в сучасній німецькій мові: когнітивний та функціональний аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 “Германські мови”. Львів, 2004. 20 с.
8. Маслова В. А. Лингвокультурология. Москва : Академия, 2001. 208 с.
9. Смит Л. П. Фразеология английского языка. М. : Дрофа, 1998. 158 с.
10. Телия В. Н. Типы языковых значений: Связанное значение слова в языке. Москва : Наука, 1981. 269 с.
11. Gulawska-Gawkowska M. Somatische und emotionale Konzepte in der deutschen und polnischen Phraseologie: Ein lexikografischer Ansatz zum phraseologischen Übersetzungswörterbuch. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien, 2013. 280 S.

12. Sulikowska A. Kognitive Aspekte der Phraseologie: Konstituierung der Bedeutung von Phraseologismen aus der Perspektive der Kognitiven Linguistik. Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Warszawa, Wien, 2019. 571 S.
13. Deutsche Sprichwörter und Redewendungen im Sprachwandel. Online-Lexikon zur diachronen Phraseologie des Deutschen in neuhochdeutscher Zeit (OLdPhras) URL: <https://www.oldphras.net/web/>.
14. Класифікація фразеологізмів. URL: <https://dovidka.biz.ua/klasifikatsiya-frazeologizmiv/>

REFERENCES

1. Alefirenko N. F. Lingvokul'turologija. Cennostno-smyslovoe prostranstvo jazyka. Uchebnoe posobie. Moskva : Flinta, 2010. 288 s.
2. Barhudarov L. S. Jazyk i perevod. Moskva : Mezhdunarodnye otnoshenija, 1975. 240 s.
3. Vereshhagin E. M., Kostomarov V. G. Jazyk i kul'tura. M. : Indrik, 2005. 1038 s.
4. Zakljuchitel'nyj akt soveshhanija po bezopasnosti i sotrudnichestvu v Evrope. Hel'sinki, 1975. 59 s.
5. Komissarov V. N. Lingvistika perevoda. Moskva : Mezhdunarodnye otnoshenija, 1980. 165 s.
6. Komissarov V. N. Sovremennoe perevodovedenie. Moskva : JeTS, 2001. 424 s.
7. Lysetska N. H. Frazeolohichni innovatsii v suchasni nimetskii movi: kohnityvnyi ta funktsionalnyi aspekty: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk: spets. 10.02.04 “Hermanski movy”. Lviv, 2004. 20 s.
8. Maslova V. A. Lingvokul'turologija. Moskva : Akademija, 2001. 208 s.
9. Smit L. P. Frazeologija anglijskogo jazika. Moskva : Drofa, 1998. 158 s.
10. Telija V. N. Tipy jazykovyh znachenij: Svjazannoe znachenie slova v jazyke. Moskva : Nauka, 1981. 269 s.
11. Gulawska-Gawkowska M. Somatische und emotionale Konzepte in der deutschen und polnischen Phraseologie: Ein lexikografischer Ansatz zum phraseologischen Übersetzungswörterbuch. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien, 2013. 280 S.
12. Sulikowska A. Kognitive Aspekte der Phraseologie: Konstituierung der Bedeutung von Phraseologismen aus der Perspektive der Kognitiven Linguistik. Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Warszawa, Wien, 2019. 571 S.
13. Deutsche Sprichwörter und Redewendungen im Sprachwandel. Online-Lexikon zur diachronen Phraseologie des Deutschen in neuhochdeutscher Zeit (OLdPhras) URL: <https://www.oldphras.net/web/>.
14. Klyasyfikatsiia frazeolohizmiv. URL: <https://dovidka.biz.ua/klasifikatsiya-frazeologizmiv/>.

Стаття надійшла до редколегії 28.10.2021

Прийнята до друку 05.11.2021

PHRASEOLOGICAL UNITS WITH A COMPONENT RELATED TO THE FIELD OF WEATHER IN MODERN GERMAN: STRUCTURAL-SEMANTIC ASPECTS AND TRANSLATION FEATURES

Svitlana Druzhibiak

*Lviv Polytechnic National University,
12, Stepana Bandery Str., Lviv, Ukraine, 79000
svitlana.druzhibiak@gmail.com*

Khrystyna Hafiak

*Lviv Polytechnic National University,
12, Stepana Bandery Str., Lviv, Ukraine, 79000
khrystynahafiak@gmail.com*

The article analyzes the structural and semantic features of German phraseological units of the thematic group “Weather”. This thematic group was chosen for the study given the great importance of weather conditions for various spheres of human life, especially for agriculture, which is undoubtedly reflected in the language by the presence of a large number of features, descriptions and phraseological units. The study is based on the electronic resource “Oldphras”. Three hundred and four phraseological units, which are the subject of this study, were identified by using the resource search system. The main thematic subgroups are Wetter “weather”, Regen “rain”, Hagel “hail”, Blitz “lightning”, Donner “thunder”, Nebel “fog”, Wind “wind”, Sturm “storm”, Gewitter “bad weather”, Schnee “Snow”, Wolke “cloud”, Frost “frost”, Hitze “heat”, Sonne “sun”, Himmel “sky”, Jahreszeit “season”, Winter “winter”, Frühling “spring”, Sommer “summer”. The electronic resource allows us to accurately understand the meaning of the selected units, as the page has an explanation of each of them, as well as to see whether this phraseology is relevant in modern German and whether it has undergone some changes. The next step was to classify phraseological units according to their structure and semantics. According to the criterion of structure, phraseological units constitute the “phrasicon” of a language – that is, the whole inventory of idioms and phrases, both word-like and sentence-like set expressions. Using these criteria, the first type includes the following compounds: *in den Wind reden* – “waste (one’s) breath”; *Wind haben* – “as hungry as a hunter”; *in allen Himmeln schweben* – “head in the clouds”; *Sturm läuten* – “to ring the alarm bell”. As for the second type, here are the following examples: *Sie hat wohl der Blitz beim letzten Schieß erwischt?* – “Are you insane?”; *Aha, daher weht der Wind!* – “That’s what the smell is!”; *jetzt pfeift der Wind aus einem anderen Loch (jetzt pfeift ein anderer Wind)* – “change one’s tune”. The results indicate that sentence-like expressions account for 31.6 % of the entire sample, while word-like ones comprise 68.4 %. Also, we have made use of V. V. Vinogradov’s classification system which is based on the degree of semantic cohesion between the components of a phraseological unit. As a result, the selected phraseological units were classified by translation methods, and it was determined that the most commonly used methods are analogues (41.5 %) and descriptive (36.6 %) ones, while equivalent, combined, antonymous, loan translation, and translation in one word are much less frequent (21.9 % altogether).

Key words: phraseological unit, translation, semantics, translation equivalence, translation transformations.